

Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska) - odpovědi na otázky na politické subjekty kandidující v podzimních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR týkající se problematiky vysokého školství v ČR, jeho kvality a konkurenceschopnosti

RNDr. Radim ŠPAČEK, Předseda

- 1. Česká republika dlouhodobě zaostává ve financování vysokého školství za průměrem zemí OECD (v celkových výdajích na terciální vzdělávání se ČR v roce 2016 pohybovala pouze kolem 64 % průměru zemí OECD). Jakými opatřeními hodláte toto dlouhodobě trvajícím zaostávání ČR napravit?**

Je patrné, že financování vysokého školství je nutno posílit, zároveň však je nutno odlišovat různě kvalitní školy. Považujeme za nutné, aby státní příspěvek reflektoval výsledky mezinárodního hodnocení, např. žebříčku THE.

Ve výzkumné oblasti by vysoké školy mohly profitovat z našeho návrhu na posílení financí na vědu a výzkum – navrhuje, aby opakovaně slíbené navýšení výdajů na obranu na úroveň 2 % HDP bylo částečně realizováno navýšením prostředků na obranný výzkum (aniž by samozřejmě bylo ubráno z rozpočtu na vědu a výzkum). Vzhledem k šíři tématik, které lze do obranného výzkumu zahrnout, by mohlo dojít k podstatnému zlepšení postavení výzkumu i na vysokých školách.

Dalším možným zdrojem navýšení příjmů VŠ je zavedení školného, viz dále.

- 2. Jak se budete snažit ovlivňovat a řídit kvalitu vzdělávání v oblasti vysokého školství, včetně zajištění efektivního fungování Národního akreditačního úřadu a naplňování mezinárodních standardů v této oblasti? Budete uvažovat o optimalizaci počtu VŠ? Plánujete zavedení školného na vysokých školách? Kdy? Pro koho?**

Ovlivňování kvality VŠ lze nejučinněji zajistit výše zmíněnou vazbou výše státního příspěvku na mezinárodním hodnocení kvality.

Pro kvalitní fungování akreditačního úřadu je nutno zajistit totéž, co pro kvalitní fungování jakéhokoli úřadu – přijímání na základě výběrových řízení, striktní požadavek na průběžné zvyšování kvalifikace úředníků, platy odpovídající nárokům.

Školné je vnímáno jako velmi kontroverzní téma, je však pravdou, že v řadě zemí je uplatňováno tak, aby nezatěžovalo studenty nad přijatelnou míru. Zavedením školného i na veřejných VŠ by se odstranila nespravedlnost, kdy jsou studenti veřejných škol dramaticky zvýhodněni oproti studentům soukromých škol, což zpětně velmi znevýhodňuje soukromé školy jako odvětví. Zavedením školného by se navýšily příjmy veřejných VŠ, přičemž stát by získal nástroj, jak podpořit preferované obory (státní stipendium na úhradu školného). Školné by muselo být doprovázeno systémem státem garantovaných půjček, které by absolventi spláceli po dosažení průměrného příjmu. Zároveň by mohl být systém školného využit jako nástroj proti masivnímu odchodu vystudovaných specialistů do zahraničí, např. odpouštěním části dluhu za každý rok odpracovaný v Česku.

- 3. Současná úspěšná mezinárodní spolupráce VŠ s mnoha prestižními partnery v oblasti vědy a výzkumu a dalších tvůrčích činností zcela nepochybně posiluje prestiž České republiky a je důležitá i pro zásadní rozvoj znalostí absolventů VŠ a jejich schopnost se globálně prosadit na budoucích trzích výrobků, služeb a myšlenek. Výzkum, vývoj, inovace a další tvůrčí činnosti, včetně uměleckých, jsou proto na půdě vysokých škol v rozvinutých ekonomikách strategicky a cíleně podporovány. Jaké konkrétní plány pro podporu a rozvoj konkurenceschopnosti ČR v oblasti vědy a výzkumu a tvůrčích činností v oblasti vysokého školství vycházejí z vašeho programu?**

Mezinárodní projekty, výměny jako Erasmus a další grantové spolupráce jsou zcela esenciální. Bohužel platí, že aktivita českých týmů např. v podávání grantových projektů v rámci programů EU výrazně zaostává za ostatními státy.

Budeme usilovat, aby domácí poskytovatelé (GA ČR, TA ČR, oborové agentury) co nejvíce využívali strukturu a systém hodnocení využívaný v programech EU, zejména Horizon Europe. V drtivé většině se tak administrativa spojené s grantovou žádostí zjednoduší, navíc se podstatně rozšíří zvyklost pracovat v evropském formátu

4. **Autonomie a akademická samospráva vysokých škol byla ustavena a úspěšně rozvíjena po roce 1989 a garantuje existenci vysokých škol jako demokratických institucí, založených na široké diskusi a otevřené komunikaci. Tím se rovněž významně naplňuje tzv. třetí role VŠ, protože díky akademické samosprávě i mladá generace absolvuje vysokou školu demokracie a poznává význam slov klasika TGM "demokracie je diskuse". Vyjádřete se před volbami jasně, zda budete podporovat stávající podobu autonomie a samosprávy VŠ, anebo hodláte současný stav měnit, pokud ano, tak jakým způsobem?**

Současná autonomie a samospráva je v pořádku, nemáme v úmyslu do ní nijak zasahovat.

5. **Jak budete podporovat mladé vysokoškolské talenty? Budete věnovat větší pozornost a podporu náročným oborům, jejichž absolventi se úspěšně mezinárodně prosazují? Plánujete rovněž systematicky podporovat poradenská centra na VŠ zabývající se duševním zdravím studentů? Zvýšili byste financování z veřejných zdrojů související se studiem studentů se specifickými potřebami? Jak podpoříte kvalitu uchazečů o vysokoškolské studium? Zejména jejich nízká připravenost v exaktních předmětech (matematika, fyzika, další přírodovědné předměty) klesá i v mezinárodních srovnáních, což je pro budoucí prosazování ČR na mezinárodní scéně alarmující.**

Otázka částečně přesahuje do období studia předcházejícího studiu na VŠ, tj. základní a střední školství. Jsme přesvědčeni, že do vzdělávacího procesu je žádoucí zavést co nejvíce prvků, které vycházejí z opakovaně potvrzených poznatků, že děti samy přirozeně se snaží učit nové věci, dozvídat nové poznatky, ovládat nové postupy. Tuto přirozenou dychtivost po učení se novému je nutno udržet co nejdéle a nezabíjet ji v dětech uplatňováním „tradičních“ metod výuky.

V tomto uspořádání by se také snaže a účinněji daly identifikovat individuální talenty a věnovat následně větší péči jejich rozvoji. Dá se očekávat, že uplatněním těchto zásad se opětlepší orientace žáků a studentů ve všech oborech, což arci nemusí znamenat prohloubení znalostí – v mnoha případech je důležitější vědět, kde hledat a umět odvodit a zasadit do kontextu, než znát konkrétní údaj, datum, hodnotu.

U otázky na podporu talentů na VŠ není úplně jasné, na kterou fázi studia otázka míří: v bakalářském a magisterském studiu je v zájmu samotných studentů být co nejlepší a otevřít si tak cestu do špičkových pracovišť pro doktorské studium. Pro talentované postdoky je na místě zavádět stimulační programy, jakým je např. program PRIMUS na Universitě Karlově, státní rozpočet by měl zavádění takových schémat podpořit např. příspěvkem typu „Ke každé koruně od VŠ přidá stát korunu z rozpočtu“.

V oblasti duševního zdraví je primárním nositelem příslušné péče zdravotnický systém, vysoké školy nepochybně mohou zřizovat dle aktuální potřeby vlastní intervenční centra. Nepovažujeme ale za nutné ustavit na tomto úseku speciální dotační program

6. **Role učitele pro zajištění kvalitního a náročného vzdělávání studentů VŠ, vedoucího k úspěšnému uplatnění absolventů VŠ na pracovním trhu, je jistě zásadní. Průměrné mzdy vyučujících odborných asistentů na VŠ ale již zaostávají nejen za průměrnými mzdami vysokoškolsky vzdělaných pracovníků, ale v oblasti školství i za průměrnými mzdami středoškolských učitelů. Hrozí tedy nejen častější odchody talentovaných vědců do zahraničí, ale i to,**

že vysoké školství začnou opouštět další kvalitní pedagogové a nadějní mladí odborní asistenti, což při nadcházejícím očekávaném zvyšování počtů studentů na VŠ v důsledku demografické křivky je alarmující. Jaké konkrétní kroky pro řešení výše popsané situace navrhuje?

Považujeme za zcela samozřejmé, že platy učitelů na vysokých školách mají být v soustavě učitelských platů těmi nejvyššími. Podobně jako u učitelů na nižších stupních, musí být platové poměry pedagogů závislé na jejich odborných kvalitách.

7. **Finanční situace doktorandů je především z důvodu velice nízkých stipendií dlouhodobě neudržitelná. Evropská Charta a Kodex pro vědecké pracovníky doporučují, aby se k doktorandům a doktorandkám přistupovalo jako k začínajícím výzkumníkům a výzkumnicím. Máte představu, jaký by měl být minimální garantovaný příjem studentů doktorského studia?**

Finanční situace doktorandů (což mají být ti nejlepší z nejlepších žáků) je již dlouho neudržitelná kvůli nízkým stipendiím a rostoucím nákladům. Doktorandská stipendia nutno valorizovat, dle růstu cen, životních potřeb, a ne dle minimální mzdy, naopak, tyto lidi je nutno více podpořit.

8. **Značná část studentů si své VŠ studium financuje plně, či z větší části sama. Všechny náklady obecně se v poslední zvyšují, ale u dohod o provedení práce (DPP), které jsou velmi častou formou zaměstnání vysokoškolských studentů, však hranice 10 000 Kč, pod kterou se odvody neodvádí, zůstává neměnná. Podpořte navýšení této částky, např. v návaznosti na minimální mzdu?**

Hranice pro neodvádění odvodů u DPP se již několik let nezměnila, aktuálních 10 000 Kč už neodpovídá realitě. Navázat tuto hranici na výši minimální mzdy je zcela logické řešení, ale minimum možného – preferovali bychom, aby hranice byla spíše 1,5 násobkem minimální mzdy.

9. **Rostoucí byrokracie představuje stále významnější zátěž nejen pro občany ČR, ale je i značnou brzdou pro rozvoj kvality vysokého školství. Ukazuje se, že jedním z faktorů negativně ovlivňujících úbytek kvalitních a talentovaných akademických pracovníků a vědců je i jejich trvale rostoucí časová vytiženost zahrnující nejen vzdělávací, výzkumnou, vývojovou, uměleckou, projektovou, konzultační, ale i administrativní a další činnosti. Stále více je zřejmé, že bude nutné reagovat v co nejkratší době a nadměrnou administrativu a byrokracii, redukovat na únosnou mez, než se společnost včetně vysokých škol zbytným papírováním zahltlí. Jak plánujete současné dusivé byrokratické prostředí ozdravit?**

Přebujelá byrokracie v Česku dusí celou řadu aktivit, které by se jinak mohly úspěšně rozvíjet.

Koruna Česká prosazuje důslednou digitalizaci ve státní správě, zejména pak princip, že úřad nesmí požadovat od klienta údaje, které si může obstarat sám: je zcela absurdní, že vláda má k dispozici například složité povinně vyplňované databáze jako RIV a CEP, a do grantových žádostí je nutno všechny údaje znovu a opakovaně ručně vyplňovat, i když ministerstva nebo grantové agentury tyto údaje mají dostupné

Jak již zmíněno výše, chceme co nejvíce systémů pro podávání žádostí o grant v největší možné míře přiblížit systému pro podávání projektů v rámcovém programu Horizon Europe, který je podle našeho názoru podstatně jednodušší a logičtější než systémy lokální.

10. **Budete otevřeně komunikovat s oběma oficiálními reprezentacemi vysokých škol, s Radou vysokých škol a Českou konferencí rektorů? Budete zodpovědně spolupracovat s reprezentacemi VŠ při přípravě legislativy a strategických dokumentů, které souvisí s vysokým školstvím? Na které vaše odborníky pro vysoké školství se budou moci reprezentace VŠ i samotné vysoké školy obracet v případě vašeho úspěchu ve volbách?**

Koruna Česká, monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska je připravena otevřeně komunikovat s Radou vysokých škol a s Českou konferencí rektorů, a být nápomocna při řešení jednoho z nejpálčivějších problémů současnosti. Mezi našimi významnými členy, včetně členů čestných, jsou renomovaní profesori vysokých škol nebo vysoce postavení činitelé rektorátů veřejných VŠ.